

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку

Глобалізація, що визначається як процес посилення взаємозв'язку та взаємозалежності національних економік через зростання міжнародних потоків товарів, послуг, капіталу, технологій та робочої сили, риса сучасної світової економіки. Процес несе в собі як можливості для прискорення розвитку, так і виклики, здатні дестабілізувати національні економічні системи [1].

Вплив глобалізації на національну економіку реалізується через канали міжнародної торгівлі, руху капіталу, ринку праці, поширенням технологій та знань [1]. Лібералізація торгівлі дозволяє країнам спеціалізуватися на виробництві товарів, у яких вони мають порівняльні переваги, що веде до зростання сукупної ефективності та добробуту. Споживачі отримують доступ до ширшого асортименту дешевших товарів. Вільний рух капіталу, особливо прямих іноземних інвестицій, сприяє фінансуванню інвестиційних проєктів, трансферу нових технологій та управлінських практик. Однак портфельні інвестиції можуть бути вкрай волатильними, створюючи ризики фінансових криз. Міжнародна міграція робочої сили може як вирішувати проблему дефіциту кадрів у розвинених країнах, так і створювати «відтік мізків» у країнах-донорах.

Сукупна дія потоків генерує низку позитивних ефектів для національних економік. Поглиблення міжнародної спеціалізації та доступ до більших ринків збуту разом із припливом інвестицій стають потужним драйвером економічного зростання [3]. Водночас посилення міжнародної конкуренції змушує національні компанії підвищувати продуктивність та впроваджувати інновації, що веде до більш ефективного розподілу ресурсів в економіці в цілому. Для пересічних громадян переваги глобалізації втілюються у зростанні добробуту, адже імпорт надає доступ до якісніших та дешевших товарів. На макrorівні міжнародні ринки капіталу відкривають можливість залучати значні фінансові ресурси для розвитку інфраструктури та модернізації виробництва. Однак, ця картина була б неповною без аналізу зворотного боку процесу. Глобалізація несе в собі ризики та здатна поглиблювати існуючі диспропорції. Одним із найбільш гострих викликів є зростання нерівності, оскільки виграють переважно власники капіталу та висококваліфіковані фахівці, тоді як некваліфіковані робітники можуть втрачати робочі місця. Інтеграція у світові фінансові ринки, як показала криза 2008 року, робить національну економіку вразливою до зовнішніх шоків та ефекту «зараження». Для країн, нездатних витримати конкуренцію з дешевшим імпортом, постає загроза деіндустріалізації та структурного безробіття [3]. В умовах глобалізації уряди стикаються з ерозією економічного суверенітету, їхня здатність проводити автономну політику обмежується рішеннями великих ТНК та міжнародних фінансових інституцій.

Для України вплив глобалізації має свої особливості. Економіка залежна від експорту сировини, світові ціни на сировинні товари (зерно, метали), роблять її вразливою до коливань глобальної кон'юнктури. Євроінтеграція стала прикладом керованого входження у глобальний ринок, що відкрило доступ до ринків ЄС, але й висунуло жорсткі вимоги щодо адаптації стандартів [2]. Одним із найпомітніших соціально-економічних наслідків стала масштабна трудова міграція, яка забезпечує валютні надходження, але створює дефіцит робочої сили [2]. Країна зіткнулася з проблемою «відтоку мізків» втратою кваліфікованих інженерів, лікарів та науковців, що створило гострий дефіцит кадрів на внутрішньому ринку. Сьогодні ж, у контексті повоєнного відновлення, успіх відбудови на пряму залежатиме від здатності залучити іноземні інвестиції та інтегруватися у світові ланцюги створення вартості. Підсумовуючи, можна сказати, що для України глобалізація виявилася процесом суперечливим. Вона надала можливості для розвитку, водночас посилила структурні дисбаланси. Майбутній успіх країни залежатиме від здатності перейти від пасивної та хаотичної інтеграції до стратегічного управління глобалізаційними процесами. Це вимагає формування нової економічної моделі, орієнтованої на розвиток людського капіталу та підтримку високотехнологічних галузей.

Список використаних джерел:

1. Томашук І. В. Вплив глобалізаційних процесів на сучасні економічні системи. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. №1. С. 153-165. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31110.pdf> – Дата звернення: 18.10.2025
2. Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 33-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_1_6. – Дата звернення: 18.10.2025
3. Колоїз Ж. Глобалізаційні процеси та їхні наслідки для національних еколінгвальних систем. *Філологічні студії: Науковий вісник КДПУ*. 2022. № 21. С. 9-22. URL: <https://doi.org/10.31812/filstud.v21i.4749>.